

ENTELLEKTÜEL SERMAYENİN İŞLETME BAZINDA ÖLÇÜLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Arzum Erken Çelik*

Selçuk PERÇİN**

Giriş

Günümüzde bilgi teknolojisinde yaşanan gelişmeler, işletmelerin sahip olabilecekleri kaynakların ve bu kaynakların kullanım yerlerinin çeşitliliğini artırırken; işletme içindeki ve dışındaki ilişkilerin de daha karmaşık hale gelmesine neden olmaktadır. İşletmenin sahip olduğu kaynakların yapısı, bunların işletme tarafından faaliyetleri sırasında ne şekillerde kullanıldığı, işletmenin finansal yapısını etkileyen ilişkiler konusunda kullanıcılarına bilgi vermek amacı ile hazırlanan finansal tabloların da bu gelişmelere uygun olacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

İşletme faaliyetlerinin zaman geçtikçe bilgi temeli üzerine oturması, işletmelerarası rekabetin de yeni bir yapıya dönüşmesine yol açmaktadır. Bir işletmenin bilgi yönetimi stratejisinin, o işletmenin rekabet stratejisini de yansıtmaması gerekmektedir¹. Sanayi Ekonomisi'nde yatırımların en önemli kısmı fabrika binası, teçhizat vb. unsurlara ayrılırken, günümüzde yatırımların önemli bir kısmı bilginin artırılmasına veya insan sermayesi sağlamak için yeterlilik ve uzmanlık geliştirmeye yönelik olmaktadır².

İşletmelerin varlık ve sermaye yapılarına da yansıyan bu gelişmeler, entellektüel sermaye yönetiminin de eskisinden daha fazla önem kazanmasına yol açmıştır. Günümüzde geçerli olan

* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırma Görevlisi

** Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırma Görevlisi

1 Morten T. Hansen, Nitin Nohria ve Thomas Tierney, "What's Your Strategy for Managing Knowledge?," **Harvard Business Review**, March-April 1999, s.110

2 Leif Edvinsson, "Developing Intellectual Capital at Skandia," **Long Range Planning**, Volume: 30, No: 3, 1997, s.366

muhasabe sistemleri, bu sermayenin ölçülmesi, kaydedilmesi, raporlanması ve analiz edilmesi için yeterli olamamaktadır. Entellektüel sermayenin muhasebeleştirilmesi, yeni finansal ve yönetim muhasebesi kavram ve uygulamalarının oluşturulması amacı ile yapılan çalışmalar halen devam etmektedir.

Bu çalışmada da entellektüel sermayenin işletme düzeyinde ölçülmesi ve değerlendirilmesi için kullanılan yöntemler hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Öncelikle çalışmada temel alınan entellektüel sermaye tanımı ve özellikleri üzerinde durulmuş; daha sonra bu sermaye çeşidinin işletme düzeyinde ölçümü ve değerlendirilmesi sırasında kullanılabilecek yaklaşım ve yöntemler açıklanmış; son olarak da bu yöntemlerin genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Entellektüel Sermayenin Tanımı ve Özellikleri

Entellektüel Sermaye

İşletmelerin sahip oldukları maddi olmayan varlıkların, maddi varlıklarına oranı günümüzde giderek büyük bir hızla artmakta, bu da işletmelerin defter değeri ile piyasa değeri arasındaki farkın açılmasına neden olmaktadır. Defter değeri ile piyasa değeri arasındaki bu fark, *Entellektüel Sermaye* olarak tanımlanmaktadır. Daha ayrıntılı olarak ise, işletmenin işlevlerini sürdürebilmesine olanak sağlayan maddi olmayan varlıkların bütünü, işletmenin entellektüel sermayesi olarak tanımlanmaktadır.³

Entellektüel sermaye, bilançoda görünmeyen varlıkları kapsamaktadır. Ölçülmeyeni ölçmektedir. Kişiler, fikirler ve bilgi arasındaki ilişkileri ortaya koymak için yapılan bir araştırmadır. Bu nedenle entellektüel sermaye, tek bir şey ya da tek bir hedef değil, ilişkilere yönelik

bir konudur.⁴

Baruch Lev ve Paul Zarowin'in 1999 yılında yayınladıkları araştırmalarında finansal tabloların sağladıkları bilgilerin faydalılık derecesinde gözlenen önemli azalışın temel nedeninin, işletmelerde yaşanan değişikliklerin artış oranı ve bunun etkisi ile bu değişikliklerin sonuçlarının muhasebeleştirme şekillerinin yetersizliği olduğunu ileri sürmüşlerdir.⁵

Bu nedenle işletmelerin entellektüel sermayelerinin ölçülmesi, yönetilmesi ve raporlanması, muhasebe uygulamalarının da önemli konuları haline gelmiştir. Özellikle yönetim muhasebesi alanında çalışanların, entellektüel sermayenin ne olduğunu ve hangi şekilde yönetilirse işletmenin uzun dönemli gelirini artırabileceğini anlamaları gerekmektedir.⁶

Entellektüel Sermayenin Özellikleri

Entellektüel sermayenin en önemli bileşeni olan bilgi, işletmeler için çok önemli bir değer haline gelmiştir. İşletmenin faaliyetlerini yerine getirmek için kullanmak üzere portföyünde bulundurduğu bilgi değerleri, entellektüel sermayeyi; işletmenin bu değerleri kullanarak gerçekleştirdiği faaliyetler sonucunda ortaya çıkardığı ürün ve hizmetler de entellektüel varlıkları oluşturmaktadır.

İşletme çalışanlarının işletme faaliyetlerinin en verimli şekilde yerine getirilebilmesi için edinip kullandıkları bilgi birikimleri ve birlikte oluşturdukları örgüt kültürü, işletmedeki entellektüel sermaye bileşenlerinin en büyük kısmıdır.

Muhasebe açısından ele alındığında entellektüel varlıklar (patentler gibi her bir varlık bileşeni), aktif tarafı; entellektüel sermaye ise, pasif tarafı veya tüm entellektüel varlıklara yapılan

3 Saime Önce, *Muhasebe Bakış Açısı ile Entellektüel Sermaye*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1100, Eskişehir, 1999, s.1-2

4 Leif Edvinsson, *a.g.m.*, s.372

5 Baruch Lev ve Paul Zarowin, *The Boundaries of Financial Reporting and How to Extend Them*, New York, February 1999, www.stern.nyu.edu/blev/, s.45

6 Saime Önce, *a.g.m.*, s.3

yatırımın işletmeye sağladığı getiriye (öz kaynakları) oluşturmaktadır.⁷

Entellektüel sermaye ile ilgili çalışmaların kuramsal olarak ulaştığı sonuçların aşağıdaki gibi özetlenmesi mümkündür.⁸

- Entellektüel sermaye, işletme bilançosundan tam olarak elde edilemeyen maddi olmayan varlıkların toplamıdır

- Entellektüel sermaye, işletmelerin rekabet üstünlüğünün kalıcılığının sağlanmasının temel kaynağıdır

- İşletmenin entellektüel sermayesinin yönetimi önemli bir yönetsel sorumluluktur.

- Entellektüel sermayedeki artış veya azalışların, entellektüel performans olarak adlandırılması mümkündür; ölçülebilir ve görünür hale getirilebilmektedir.

- Entellektüel sermayeyi ölçmek ve görünür hale getirmek için sistematik bir yaklaşım, işletmelerin türüne, büyüklüğüne, yapısına, sahiplerine ve coğrafi yerleşimine bağlı olmaksızın artan bir şekilde değerli hale gelmektedir.

Tablo : Entellektüel Sermaye Bileşenlerine İlişkin Örnekler

İnsan Sermayesi	İlişkisel (Müşteri) Sermaye
<ul style="list-style-type: none"> - Know-how - Eğitim - Mesleki yeterlilik - Meslekle ilgili takdir edilen değerler - Psikolojik olarak takdir edilen değerler - Girişimcilik coşkusu, mucitlik, kabullenici ve reddedici yetenekler, değişimcilik 	<ul style="list-style-type: none"> - Markalar - Müşteriler - Müşteri bağlılığı - İşletme adı - Fazla (yedek) siparişler - Dağıtım kanalları - İşle ilgili işbirliği - Lisans anlaşmaları - İstenen nitelikteki sözleşmeler - Franchising anlaşmaları
Örgütsel (Yapısal) Sermaye	
Entellektüel Mülkiyete İlişkin	Altyapı Varlıkları
<ul style="list-style-type: none"> - Patentler - Telif hakları - Tasarım hakları - Ticari sırlar - Ticari amblemler - Hizmetle ilgili amblemler 	<ul style="list-style-type: none"> - Yönetim felsefesi - Örgüt kültürü - Yönetim süreçleri - Bilgi sistemleri - Ağ sistemleri - Finansal ilişkiler

Kaynak: IFAC, paragraf 20'den (SMAC 1995)

7 Bernadette Lynn, "Intellectual Capital," CMA, Hamilton, Volume: 72, No: 1, February 1998, s.11

8 Göran Ross ve Johan Ross, "Measuring Your Company's Intellectual Performance," Long Range Planning, Volume:30, No: 3, 1997, s.415

İnsan sermayesi, hem tanımlanması, hem de muhasebeleştirilmesi itibarıyla entellektüel sermayenin en problemli kısmıdır⁹ Tanımlanması ve muhasebeleştirilmesi nisbeten daha kolay olan örgütsel sermayenin değerlendirilmesinde kullanılacak standartların oluşturulmasının en etkin yolu ise, işletme içindeki bilgi akışlarının incelenmesidir Çünkü bu bilgi akışları, işletme içindeki ve işletmeden müşterilere doğru gerçekleşen bilgi akışlarının dağıtım kanallarıdır¹⁰

Entellektüel Sermayenin İşletme Düzeyinde Ölçülmesi

Entellektüel sermayenin kapsamı, ölçülmesi, kayda alınması, raporlanması ve değerlendirilmesi amacı ile akademik çevrelerde, işletme birliklerinde ve işletmelerin kendi bünyelerinde yaptıkları çalışmalar sonucunda, bu amaç doğrultusunda birçok yeni tanım, kayıt, rapor ve değerlendirme sistemi önerilmiştir. Bu tanım ve sistemlerin bazıları sadece işletme içinde ve dışında yapılan değerlendirmeler için hazırlanırken; bazıları ise sadece işletme içi kontrolü kolaylaştırmak ve yöneticileri kararlarında yönlendiren göstergeler yaratmak için hazırlanmıştır. Henüz tüm işletmelerde veya belli işletme gruplarında kullanılması mümkün olabilecek genel kabul görmüş bir sistem oluşturulamamıştır.

Entellektüel sermaye yönetiminin temelinde yatan ilke, muhasebe sisteminin diyalog geliştirebilmesi için yeni bir dille tanımlanmasıdır. Ana fikrin, konu edilen varlığın yenilenme oranı, fayda sağlama derecesi ve onu kaybetme riski kriterlerine göre o varlığın gelişimi ile ilgili göstergeler düzenlenmesi yolu ile entellektüel sermayenin nasıl geliştirildiğini izlemek olması gerekmektedir.¹¹

Günümüzde yöneticilerin entellektüel varlıkları ve diğer varlıkları ne kadar etkin kul-

landıklarının temel göstegelerinden birisi, net varlıkların değeridir Bu nedenle entellektüel varlıkların, örgütsel düzeyde sinerjik etkisini göz önüne alan ve finansal açıdan ifade edilen ölçüler, gelişme ve değer ölçümünde temel bir ölçü sağlamaktadırlar¹²

Entellektüel sermayeyi ölçmek için kullanılan iki temel yaklaşım bulunmaktadır *Entellektüel Sermayenin Bileşenlerine Göre Ölçülmesi Yaklaşımı*, işletmenin sahip olduğu entellektüel sermayenin her bir bileşeninin ayrı ayrı dikkate alınarak finansal açıdan ölçülmesini gerektirmektedir. *Entellektüel Sermayenin İşletme Düzeyinde Ölçülmesi Yaklaşımı*'nda ise işletmenin sahip olduğu entellektüel sermaye, bütünsel olarak değerlendirilmektedir.

Günümüzde geçerli olan ulusal ve uluslararası standartlara göre bir işletmenin varlıklarını oluşturan her bir bileşenin yapısal özelliğine göre tarihi maliyet değeri, düzeltilmiş tarihi maliyet değeri, yerine koyma değeri veya gerçeğe uygun değer üzerinden kaydedilmesi mümkündür. Ancak işletmenin hisse senetlerine yatırım yapmayı düşünenler, kredi kuruluşları, işletme ile çalışan tedarik merkezleri ve rakipleri, işletmeyi stratejik yönüyle, süreklilik temelinde ve bir bütün olarak değerlendirmeye çalışmaktadırlar.

Entellektüel sermayenin işletme düzeyinde ölçülmesi yaklaşımı çerçevesinde;

- Piyasa Değeri / Defter Değeri Oranı

- Tobin-Q Oranı

- Maddi Olmayan Varlıklar'ın Değerlerinin Hesaplanması şeklinde başlıca üç ölçme yöntemi önerilmektedir.¹³

Bu ölçme yöntemlerinin ana fikri, hisse senedi piyasasının işletmeye verdiği değer ne

9 Saime Önce, **a.g.m.**, s.24

10 Charles E. Grantham, Larry D. Nichols ve Marilyn Schonberger, "A Framework for the Management of Intellectual Capital in the Health Care Industry," **Journal of Health Care Finance**, Gaithersburg, Volume: 23, Issue: 3, Spring 1997, s.2

11 Karkl Erik Sveiby, "Intellectual Capital: Thinking Ahead," **Australian CPA**, Volume: 68, Issue: 5, June 1998, s. 22

12 David H. Luthy, **Intellectual Capital and Its Measurement**, Internet Version, College of Business, Utah State university, e-mail: luthy@b202.usu.edu s.5

13 Saime Önce, **a.g.m.**, s.32

olduğunu, işletmenin bilançosunda yer alan işletme değeri ile kıyaslayarak belirlemektir. Aradaki fark, geleneksel muhasebe sistemleri ile belirlenemeyen maddi olmayan entellektüel sermayenin değeri olarak kabul edilmektedir.¹⁴ Entellektüel sermayenin genel bir karşılaştırmasının yapılabilmesi için önerilen bu yöntemlerin uygulanmasında kullanılan veriler, işletmelerin denetlenmiş finansal tablolarından türetilmektedirler.

i. Piyasa Değeri / Defter Değeri Oranı

Entellektüel sermayenin en yaygın olarak bilinen göstergesi, piyasa değerinin defter değerine oranıdır. Bir işletmenin aktiflerini finanse etmek üzere kullandığı özkaynaklarının hisse senedi başına düşen payı, o işletmenin hisse senetlerinin defter değerini göstermektedir. Bu değer, işletmenin tasfiyesi halinde, bir hisse senedinin alabileceği minimum değeri göstermektedir. Firmanın dolaşımdaki hisse senetlerinin, belli bir tarihte işlem gördüğü piyasa fiyatının, aynı tarihteki hisse senedi başına düşen özsermaye payına bölünmesi, Piyasa Değeri/Defter Değeri (PD/DD) oranını vermektedir.¹⁵

Bu yöntemin avantajı, basitliğidir. Hesaplanması için kullanılan verilerin bulunması ve karşılaştırılması, diğer yöntemlere göre çok daha kolaydır.

Ancak PD/DD, mevcut durumun karmaşıklığını çok fazla yansıtamamaktadır. Bu yöntemde yasal düzenlemeler, arz koşulları, piyasanın genel durumu, yatırımcının işletmenin kar sağlama potansiyeli hakkındaki beklentisi, yabancı piyasalardaki sektörel politikalar, medya ve politik etkiler, söylentiler gibi işletmenin değerini etkileyen dış faktörleri göz ardı edilmiş olmaktadır.¹⁶

PD/DD yönteminde kullanılan varlıkların

defter değerinin, işletmenin seçtiği veya uygulamak zorunda olduğu muhasebe değerlendirme yöntemlerinden etkilenmesi kaçınılmazdır. Örneğin işletmenin kullanmasına olanak verilen amortisman yöntemleri, işletmenin karlılık durumunu doğrudan olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu etkileşim de varlıkların defter değerinde ve işletmenin defter değerinde belirleyici olmaktadır.

İşletmenin piyasa değerinin defter değerini aşan kısmı, entellektüel sermaye olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu tanıma göre hareket edildiğinde, PD/DD yöntemi sadece hisse senetleri borsada işlem gören işletmeler için uygulanabilmektedir.

PD/DD değerleri zaman içinde düşme eğiliminde ise, işletmenin maddi olmayan varlıklarının değeri de düşmektedir. Bu durumla karşı karşıya olan bir işletmenin maddi olmayan varlıklarını iyi yönetemediğini söylemek mümkündür.

ii. Tobin-Q Oranı

James Tobin'in geliştirdiği Tobin-Q Oranı'nda (TQ), faiz oranlarından bağımsız olarak, işletmenin varlıklarının yerine koyma maliyetleri kullanılmaktadır. Bu yöntem PD/DD yöntemine çok benzemektedir. Ancak Tobin, hesaplama defter değeri yerine, yerine koyma maliyetini kullanmıştır. "Q" işletmenin borç ve özkaynaklarının piyasa değerinin, işletmenin mevcut varlıklarının yerine koyma maliyetine oranıdır.¹⁷

Eğer işletmenin varlıklarının yerine koyma maliyeti, işletmenin piyasa değerinden düşük ise ya da diğer bir ifade ile "Q" değeri 1'den büyükse, işletme diğer benzer işletmelere göre daha fazla kar sağlıyor demektir. Teknoloji ve insan sermayesi varlıkları ile bağlantılı olan yük-

14 Luthy, a.g.m., s.7

15 Arzum Erken, Başlıca Fiyat Bazlı Oranların Hisse Senedi Getirisi Üzerindeki Etkileri ve İMKB'de Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998, s.25

16 IFAC, "The Measurement and Management of Intellectual Capital: An Introduction," **International Management Accounting Study**, Financial and Management Accounting Committee, IFAC, September 1998, par.39

17 Güven Sevil ve Mehmet Şen, "Hisse Senetlerinin Piyasa Değeri ve Finansal Kararlar Arasındaki İlişkilerin Tobin-Q Oranı ile Belirlenmesine Yönelik Bir Uygulama," **İktisat, İşletme ve Finans**, Mart 2000, s.5

sek "Q" değerleri, işletmenin bu varlıklardan daha fazla edinebileceğini göstermektedir.¹⁸ Entellektüel sermayenin ölçümünde bir kriter olan TQ, işletmenin sahip olduğu özgün maddi olmayan varlıklar, diğer bir ifade ile entellektüel sermaye nedeniyle elde edebileceği kar potansiyelini ve rekabet üstünlüğünü ifade edebilmektedir.

PD/DD yönteminde kullanılan verilerin yapısı için yapılan tüm eleştiriler TQ yöntemi için de geçerlidir. Varlıkların piyasa değerini etkileyen dışsal etkiler bu yöntemde de göz ardı edilmektedir. Tobin Q Oranı gibi entellektüel sermayenin işletme bazında ölçülmesini sağlayan yöntemler, işletmenin yarattığı her bir entellektüel sermaye bileşeninin ölçülmesi için uygun değildir. Muhasebeleştirme açısından bakıldığında piyasa değerinin defter değerini aşan kısmının finansal tablolara yansıtılması, şerefîyenin muhasebeleştirilmesine benzemekte ve tek bir kalem olarak yer alabilmektedir.

Diğer taraftan uygulanan muhasebe kayıt ve raporlama yöntemlerinin etkiledikleri veri yapılarına rağmen, PD/DD ve TQ yöntemleri, aynı sektörde faaliyette bulunan, aynı piyasalara hizmet veren ve benzer türde maddi varlıklara sahip olan işletmelerin maddi olmayan varlıklarının karşılaştırılması ve aynı işletmenin entellektüel sermayesinin değerinde yıllar itibarıyla gerçekleşen değişikliklerin karşılaştırılması için uygundur.

Zaman içinde TQ değerlerinde izlenen düşüş de ilgili işletmenin maddi olmayan varlıklarının azalmakta olduğunu göstermektedir.

iii. Maddi Olmayan Varlıkların Değerinin Hesaplanması

Bu yöntem NCI Şirketi tarafından işletmenin maddi olmayan varlıklarının gerçeğe uygun değerlerinin hesaplanması için geliştirilmiştir. Maddi olmayan varlıkların değerinin hesaplanması yöntemi, maddi varlıkların getirisi-

nin fazla kısmını hesaplamakta ve bu tutarı maddi olmayan varlıkların getiri payını belirlemede kullanılmaktadır.¹⁹

Maddi olmayan varlıkların değerinin hesaplanmasında uygulanan işlem adımlarının aşağıdaki gibi sıralanması mümkündür:

Adım 1 : Üç yıl için ortalama vergi öncesi kar hesaplanır.

Adım 2 : Dönemsonu bilançosundan ortalama maddi varlık değerleri alınır ve üç yılın ortalaması hesaplanır.

Adım 3 : Kar ortalaması, maddi varlıkların ortalama değerine bölünerek maddi varlıkların getirisi bulunur.

Adım 4 : Sözkonusu üç yıl için sektörün maddi varlıklarının getiri oranı (MVGO) bulunur. Eğer işletmenin MVGO, sektör ortalamasının altında ise, bu yöntem çalışmayacaktır.

Adım 5 : Getiri fazlası hesaplanır. Sektörün MVGO ortalaması ile işletmenin ortalama maddi varlıkları çarpılır. Bu büyüklük, sektördeki ortalama bir işletmenin bu büyüklükteki maddi duran varlıklardan kazanabileceği tutarı göstermektedir. Daha sonra bu büyüklük, işletmenin birinci adımdaki vergi öncesi karından çıkartılır. Bu değer de işletmenin ortalama bir işletmeden ne kadar fazla kar elde ettiğini gösterir.

Adım 6 : Üç yıl için ortalama vergi oranı hesaplanır ve bu fazla kısım ile çarpılır. Vergi sonrası büyüklüğe ulaşmak için getiri tutarından düşülür. Bu, maddi olmayan varlıklara ait primdir.

Adım 7 : Primin net bugünkü değeri hesaplanır. Bunun için işletmenin sermaye maliyeti esas alınabilir. Bu, o işletmenin maddi olmayan varlıklarının hesaplanmış değeridir ve bilanço da yer almamıştır.

Bu yöntem de finansal tablolardan alınan

¹⁸ IFAC, a.g.e., par.42

¹⁹ Luthy, a.g.m., s.8 ve IFAC, a.g.e., par.44

değerler temel alınarak uygulanmaktadır Maddi olmayan varlıkların değerinin hesaplanması yöntemi PD/DD ve TQ yöntemlerine göre daha karmaşık ve zaman alıcı olmasına rağmen, hem sektör içinde hem de sektörler arasında daha gerçekçi karşılaştırmalar yapma olanağı sağlamaktadır

Ancak bu yöntemin de bazı olumsuz yönleri bulunmaktadır. Öncelikle, getiri fazlalığının ölçülmesinde MVGO değerinin kullanılmasının her zaman doğru sonuçlar vermesi mümkün değildir. Değer aralığının genişliğine de bağlı olarak ortalama değerler, uç noktalardaki değerlerden etkilenebilmekte ve gerçeği tam olarak temsil etmeyen yüksek veya düşük değerler çıkmasına neden olabilmektedirler

Ayrıca maddi olmayan varlıkların net bugünkü değeri, işletmenin sermaye maliyetini belirlemektedir. Bununla birlikte, hesaplanmış maddi olmayan varlık değerlerinin sektör içinde veya sektörler arasında karşılaştırılabilmesi için sektör ortalamasının kullanılması daha uygun olacaktır. Ancak ortalamanın uç değerlerden etkilenme olasılığı, yine bir sakınca olabilmektedir.²⁰

Sonuç ve Değerlendirme

Son zamanlarda yaşanan teknolojik gelişmeler, aynı bilginin eşzamanlı olarak kullanıcılarına ulaşmasını mümkün kılmıştır²¹ Ancak işletmelerin asıl rekabet gücü, sözkonusu bu bilgileri ne kadar verimli bir şekilde değerlendirip ne kadar kısa süre içinde harekete geçtiklerine bağlıdır.²² Bu nedenle de işletmelerin yaptıkları yatırımların en büyük kısmı, bilgi teknolojisi ağı yapısı ile uzmanlık ve yeterlilik eğitimi çalışmalarına yönelik olmaya başlamıştır. Entellektüel

sermayede önemli değişmelere yol açan bu gelişmelerin temel finansal tablolara en doğru şekilde, tam olarak yansıtılması ve ilgili tüm taraflarca elde edilebilmesi için günümüzde kullanılan muhasebe sisteminin bazı yönlerinin yeniden yapılandırılması gerekmektedir

Özellikle yönetim muhasebesi uygulamalarında bu konunun önemi çok artmaktadır. Başarılı bir entellektüel sermaye yönetimi için entellektüel sermaye varlıklarının doğru bir şekilde belirlenmesi ve denetlenmesi; entellektüel sermayenin yarattığı katma değer eksiksiz olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Entellektüel sermayenin ölçülmesi, kaydedilmesi, raporlanması ve değerlendirilmesi için yapılan çalışmalar sonucunda iki temel yaklaşıma dayalı birçok yöntem geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlardan ilki bir işletmenin sahip olduğu entellektüel sermayeyi bütünsel olarak ele alırken; ikincisi bu sermayeyi bileşenlerine ayırmaktadır.

Yapılan çalışmada işletme düzeyinde entellektüel sermaye ölçümü ve değerlendirilmesinde kullanılan PD/DD, TQ ve Maddi Olmayan Varlıkların Değerlerinin Hesaplanması yöntemleri ve bu yöntemlerin özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır

Sonuç olarak bu yöntemlerin, işletmelerin sahip oldukları entellektüel sermayenin oranı, yapısı ve gelişim yönü konusunda belli ipuçları verebileceği belirlenmiştir. Ancak kullanılan verilerin özellikleri ve mevcut muhasebe sisteminde geçerli olan yöntemlerin sonuçları, bu ölçüm ve değerlendirme yöntemlerinin verimini de doğrudan etkilemekte, bu konu ile ilgili standartların oluşmasına olanak vermemektedir

20 IFAC, a.g.e., par 46

21 G. Zaltman ve C. Moorman, "The Importance of Personal Trust in the Use of Research," **Journal of Advertising Research**, Volume:28, No:3, 1988, s.16

22 S. Hart ve A. Diamantopoulos, "Marketing Research Activity and Performance: Evidence from Manufacturing Industry," **European Journal of Marketing**, Volume: 27, No:5, 1993, s.54

KAYNAKLAR

- Edvinsson, Leif, "Developing Intellectual Capital at Skandia," **Long Range Planning**, Volume: 30, No: 3, 1997
- Erken, Arzum, Başlıca Fiyat Bazlı Oranların Hisse Senedi Getirisi Üzerindeki Etkileri ve İMKB’de Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998
- Grantham, Charles E., Larry D. Nichols ve Marilyn Schonberger, "A Framework for the Management of Intellectual Capital in the Health Care Industry," **Journal of Health Care Finance**, Gaithersburg, Volume: 23, Issue: 3, Spring 1997
- Hansen, Morten T., Nitin Nohria ve Thomas Tierney, "What’s Your Strategy for Managing Knowledge?," **Harvard Business Review**, March-April 1999
- IFAC, "The Measurement and Management of Intellectual Capital: An Introduction," **International Management Accounting Study**, Financial and Management Accounting Committee, IFAC, September 1998
- Lev, Baruch Lev ve Paul Zarowin, **The Boundaries of Financial Reporting and How to Extend Them**, New York, February 1999, www.stern.nyu.edu/blev/
- Luthy, David H. **Intellectual Capital and Its Measurement**, Internet Version, College of Business, Utah State University, e-mail: luthy@b202.usu.edu
- Lynn, Bernadette, "Intellectual Capital," **CMA**, Hamilton, Volume: 72, No: 1, February 1998
- Önce, Saime, **Muhasebe Bakış Açısı ile Entellektüel Sermaye**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1100, Eskişehir, 1999
- Ross, Göran ve Johan Ross, "Measuring Your Company’s Intellectual Performance," **Long Range Planning**, Volume:30, No: 3, 1997
- Sevil, Güven ve Mehmet Şen, "Hisse Senetlerinin Piyasa Değeri ve Finansal Kararlar Arasındaki İlişkilerin Tobin-Q Oranı ile Belirlenmesine Yönelik Bir Uygulama," **İktisat İşletme ve Finans**, Mart 2000
- Sveiby, Karkl Erik, "Intellectual Capital: Thinking Ahead," **Australian CPA**, Volume: 68, Issue: 5, June 1998